

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Konvencija par bioloģisko daudzveidību

Publicēts: 04.04.2020.

Konvencija par bioloģisko daudzveidību

Convention on
Biological Diversity

Riodežaneiro 1992. gada 5. jūnija Konvencija par bioloģisko daudzveidību
Convention on Biological Diversity, Rio de Janeiro, 1992

Normatīvie akti:

[Konvencija par bioloģisko daudzveidību](#)

[Likums "Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību"](#) Latvijā pieņemts 1995. gada 31. augustā, stājās spēkā 1995. gada 8. Septembrī

Konvencijas mērķi:

- bioloģiskās daudzveidības saglabāšana;
- bioloģiskās daudzveidības elementu ilgtspējīga izmantošana;
- ģenētisko resursu izmantošanas ieguvumu godīga un vienlīdzīga sadale.

Kas ir bioloģiskā daudzveidība?

Ar jēdzienu „bioloģiskā daudzveidība” jeb „biodaudzveidība” apzīmē visu dzīvības formu dažādību uz Zemes. Tajā ietverta augu, dzīvnieku un mikroorganismu sugu daudzveidība, to ģēnu daudzveidība un ekosistēmu daudzveidība, kuras šīs sugas veido. Bioloģiskā daudzveidība, ko redzam šodien, ir veidojusies miljardiem gadu laikā dabisko procesu ietekmē, kā arī aizvien pieaugošās cilvēka darbības ietekmē. Tā veido dzīvības formu sistēmu, kuras sastāvdaļa mēs esam un no kuras esam pilnībā atkarīgi.

Bioloģiskās daudzveidības nozīme un ekosistēmu pakalpojumi

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana ir sabiedrības interesēs. Dabas produktus izmanto dažādās nozarēs, piemēram, lauksaimniecībā, kosmētikas ražošanā, farmācijā, celulozes ražošanā, dārzkopībā, būvniecībā un atkritumu apsaimniekošanā. Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās apdraud pārtikas krājumus, atpūtas un tūrisma iespējas, kā arī koksnes, medikamentu un enerģijas avotus.

Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās mūs ietekmē arī citādā veidā. Mūsu identitāte ir cieši saistīta ar dabu. Augi un dzīvnieki tiek izmantoti kā dažādi simboli, attēloti gleznās un fotogrāfijās, pastmarkās un uz naudas zīmēm. Mēs dodamies dabā, lai maksājerētu, sēnotu, laivotu vai vienkārši pastaigātos. Mēs gūstam iedvesmu vērojot dabu gan savā zemē, gan ceļojot.

Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās negatīvi ietekmē arī nozīmīgas ekoloģiskās funkcijas.

Mūsu veselība, kā arī ekonomikas un kopumā sabiedrības veselība ir atkarīga no dažādajiem ekoloģiskajiem pakalpojumiem, kurus būtu ārkārtīgi dārgi vai pat neiespējami aizvietot ar citiem. Šie dabiskie pakalpojumi ir tik daudzveidīgi, ka tos pat nav gandrīz iespējams saskaitīt. Piemēram, būtu nepraktiski lielos apjomos aizvietot pakalpojumus, ko kaitēkļu apkarošanā vai augu apputeksnēšanā veic dažādi dzīvnieki.

Ekosistēmu sniegtie labumi un pakalpojumi ietver:

- nodrošināšanu ar pārtiku, degvielu un šķiedru;
- nodrošināšanu ar celtniecības materiāliem;
- gaisa un ūdens attīrīšanu;
- atkritumu sadalīšanu;
- klimate stabilizēšanu;
- plūdu, sausuma, vēja un ekstremālu temperatūru mazināšanu;
- augšnes auglības veidošanu un atjaunošanu;
- augu (tai skaitā labības) apputeksnēšanu;
- kaitēkļu un slimību ierobežošanu;
- ģenētisko resursu saglabāšanu;
- estētiskos un ar kultūras vērtībām saistītos ieguvumus;
- spēju pielāgoties dažādām izmaiņām.

Kā un kāpēc bioloģiskā daudzveidība samazinās?

Sugu izzušana notiek līdz 1000 reizi ātrāk nekā tas varētu notikt dabiskā ceļā un ir paredzams, ka tas strauji palielināsies. Pamatojoties uz pašreizējām tendencēm, aprēķināts, ka izmiršana draud 34 000 augu un 5200 dzīvnieku sugām, ieskaitot katru astoto pasaulē sastopamo putnu sugu.

Tūkstošiem gadu laikā cilvēki ir izveidojuši plašu kultūraugu un mājdzīvnieku šķirņu klāstu, kas ir nozīmīgi pārtikā, taču to skaits ir sācis samazināties, jo, piemēram, intensīvā lauksaimniecība fokusējas tikai uz dažām labības kultūru šķirnēm.

Kamēr mēs pievēršam uzmanību atsevišķu sugu izzušanai, mežu, mitrāju un citu ekosistēmu fragmentācija, degradācija un pilnīga

izzušana rada vislielākos draudus bioloģiskajai daudzveidībai.

Meži ir mājvieta lielākajai daļai no zināmajām sauszemes sugām, bet aptuveni 45% no Zemes pirmatnējiem mežiem ir izzuduši – nocirsti pārsvarā pagājušā gadsimta laikā. Atmosfēras globālās izmaiņas, piemēram, ozona slāņa sarūkšana un klimata pārmaiņas, arī pasliktina situāciju. Globālā sasīlšana jau tagad ietekmē biotopus un sugu izplatību.

Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās visbiežāk samazina ekosistēmu produktivitāti, tādējādi samazinot arī dabas piedāvātos labumus un pakalpojumus, kurus mēs pastāvīgi izmantojam. Tas destabilizē ekosistēmas un pasliktina to spēju pretoties dažādām dabas katastrofām, piemēram, plūdiem, sausumam un vētrām, kā arī cilvēka darbības izraisītiem faktoriem, piemēram, piesārņojumam un klimata pārmaiņām. Jau šobrīd mums nepieciešami ievērojami līdzekļi, lai novērstu plūdu un vētru radītās sekas, kuras saasinājušas mežu izciršana.

Lai arī izmaiņas sugu sastāvā ir dabisks process, cilvēka darbības rezultātā sugu izmiršanas process ir dramatiski paātrinājies. Ekosistēmas tiek fragmentētas vai iznīcinātas pilnībā un neskaitāmas sugas ir tuvu izzušanai vai jau izzudušas. Sugu izzušana ir neatgriezeniska un tas, ņemot vērā mūsu atkarību no lauksaimniecības kultūrām un citiem dabas resursiem, apdraud mūsu labklājību.

Atbilde uz to, vai mēs varam pasargāt pasaules ekosistēmas un sugas, kuras ar tām saistītas, slēpjas mūsu vēlmēs un spējā sabalansēt savas arvien pieaugošās prasības ar dabisko ekosistēmu spējām dot mums to, ko mēs vēlamies, kā arī ar spēju absorbēt visu to, ko mēs aizmetam prom.

Rīcība bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai

Lai nodrošinātu bioloģiskās daudzveidības aizsardzību bioloģiskās daudzveidības aizsardzības jautājumi tiek iestrādāti nozaru stratēģijās un rīcības plānos. Tas ir īpaši svarīgi attiecībā uz tādām nozarēm kā mežsaimniecība, lauksaimniecība, zivsaimniecība, enerģētika, transporta nozare un plānošana.

Eiropas Savienībā ir izstrādāta bioloģiskās daudzveidības politika un pieņemti normatīvie akti, kuru mērķis ir nodrošināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu (Putnu un Biotopu direktīvas). ES nozīmes [aizsargājamo teritoriju tīkls – Natura 2000](#), ir ES dabas un bioloģiskās daudzveidības aizsardzības politikas būtiskākā sastāvdaļa.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana ir kā valstu valdību, tā citu sabiedrības sektoru atbildība. Laikā, kad ekonomikai ir dominējošā loma pasaules notikumos, iesaistīt dažādās biznesa nozares vides aizsardzībā un ilgtspējīgā resursu izmantošanā ir svarīgāk kā jebkad.

Ilgspējīga uzņēmējdarbība

Aizvien lielāks skaits uzņēmumu pasaulē ir nolēmuši savā darbībā izmantot ilgtspējīgas attīstības principus. Piemēram, vairākas mežsaimniecības kompānijas, pēc vides organizāciju spiediena, ir atteikušās no kailcirtēm meža apsaimniekošanā un pievērsušās mazāk degradējošām meža apsaimniekošanas metodēm. Arvien vairāk uzņēmumu ir apzinājušies, kā gūt peļņu vienlaikus samazinot ietekmi uz vidi. Šādi uzņēmumi saskata, ka ilgtspējīgā attīstība sniedz ilglaicīgu izdevīgumu, kā arī paaugstina uzņēmuma prestižu biznesa partneru, darbinieku un klientu acīs.

Vietējie iedzīvotāji ir vissvarīgākie bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, jo viņi ir galvenie ekosistēmu apsaimniekotāji. Pēdējos gados arī Latvijā dažādi liela mēroga projekti (piemēram, [LIFE projekti](#)) ir īstenoti valsts un sabiedriskajām organizācijām sadarbojoties ar vietējiem iedzīvotājiem.

Visbeidzot – katrs iedzīvotājs ir iesaistīts un atbildīgs par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu. Katrs nelielais darbs vai izvēle, ko veicam, summējas ievērojamā ietekmē uz dabu. Lietas, ko patērējam veicina attīstību, taču tas, savukārt, veicina dabas resursu

izmantošanu un vides piesārņošanu.

Pārdomāti izraugoties preces, ko pērkam un valdības politiku, ko atbalstām, mēs varam virzīt pasauli ilgtspējīgas attīstības virzienā!

Informācija

[Konvencijas par bioloģisko daudzveidību tīmekļa vietne](#)

>

<https://www.varam.gov.lv/lv/konvencija-par-biologisko-daudzveidibu>